

Tipper, tiphøne Thy (14), *tyshøne* Thy (15), *grønbenet tjaller* (rødben) ø.f. Thisted (16), *sten-slitter* Bogø ved Møn o. 1880; når man hørte den, var der godt vejr i vente (17).

Den lille arrige fugl, der kaldes tinksmøden, er alle børn ... rædde for, fordi den uden skånsel hugger dem huller i hovedet (Salling? 18).

»Nede ved kanalen hamrede tinksmøden på sin spinkle sølvambolt« *Kaj Munk* (19). »Og vindenes vinge bar tinksmødens klagende sang · langt ind over heden« *P. J. Kjærgaard* (20).

LITTERATUR: (1) 659 23, 1525; (2) 626 417; (3) 212c 1,70; (4) 327c 43; (5) 571 598; (6) 68 96; (7) 169 1,240; (8) 169 1,240; (8a) 599 19165; (9) 170 1909, 55,66; (10) 693b 1,624; (11) 451 292; 756 14,137; (12) 451b 527f; 794 1,1884,89,224; 756 14, 137; (13) 212c 2,164; (14) 321 31; 388 (o. 1925); (15) 388; (16) 169 3,1930-31,148; (17) 436c 85; (18) 937p 192; (19) 600 29/5 1938; (20) 452 upag.

Rødben, *Tringa totanus*

Den gråbrune overside er broget med sort- og brungult, undersiden næsten hvid med tætte prikker og striber og benene orangerøde. Meget alm. ynglefugl og trækgæst på våde strandenge, i moser, ved søer, på småholme.

– Danmarks Dyreverden 7,115-18.

Rødben 1852ff(1).

Hytte o. 1700 (1a) vel efter fuglens stemme *tjy-hy*, *tjy-tyty* og lign., jf. *hitte* Anholt o. 1900 (2); *kongsmed* 1787 (3), *tolk* 1767ff, Bornholm, lånt fra svensk (4); *tjald(er)* 1802ff; Mors Thy, VHanherred, Vendsyssel (5), *tjavl* Mors (6), *tjallerhøne* ØHanherred, Vendsyssel (7) sml. nedenfor; *rød-vætte* 1829 (8) er måske kobbersnepe s. 147.

Plydder og *byldermand* Møgeltonder (9), *tytter* Rømø (10), *hjeje* Sønderho (11), *rye* Manø (12), *blire* Endelave 1877 (13) denne fugl eller ryle; *timpling*, *timbling* Sdr. Bork, Tipperne ved Ringkøbing fjord (14), *tinksmø* Sdr. Bork og Vendsys-

Rødben malet af Vilhelm Fischer, 1910.

Rødben. Foto: Karsten Felsted.

sel (15), lille smed Filso SVJylland (16), tipper Agger, Thy (16 a); *tjåle*, *tyål* Mors (17) sml. ovenfor, *temsens-*, *tamsensfugl* Thy o. 1885 (18), *femsomsfugl* Thy o. 1925 (10); *køjesmutte* Tværsted Vendsyssel (19), *tjynk*, *tjønck*, *pjønck*, *pjynk*, *kynk* Vendsyssel, Læsø (20) efter stemmen, fuglen siger: Det er en ynck · at være en *tjynk* · og gå i køret og klag' sig. · Det er be'r · at vær' en skræ'r · og sidde ved kakkell og varm' sig (21), sml. tinksmed s. 148; den siger: sølle *Pier* [Per].

Tanghyt Brenderup VFyn (10), *ålekalv(en)* Drejø, Birholm (23), »den kalder på ål«, sml. klire s. 147; *tafugl* Sejerø o. 1890 (24), *hvidnåse* og *sortsnude* Nyord (25), *gliring* SFalster (10) efter stemmen, sml. kobbersneppe s. XXX, *tytfugl* og *kølfugl* Fejø (10), det sidste navn måske fordi fuglen har kølformet bryst.

Færøerne: *stelkur* 'stilk' (de lange tynde ben).

Rødben anser alle for gemene æggetyve og råber efter dem »tyv-tyv-tyv!« (27).

»Nede over engen udråber en rødbensklire (er det vist) sin lykke ved, at atter i år går dens regnestykke op, at 'tre gange syv er enogtyve!« *Kaj Munk* (28). »Dens skrig er fuld af betagende uro, af savn og såret længsel. En verdenssmerte! En ynde! Kliren er uden lige blandt fuglene!« *H. C. Andersen* (29).

LITTERATUR: (1) 451 290; (1a) 170 1909,54; (2) 212c tb. 216; (3) 651 145; (4) 659 24,134; 451 290; 785 148; (5) 669 147 (thjal); 936 53; 451 290; 212c tb.356; 321 30; 138b 91; 169 3,1930-31,148; (6) 287b; (7) 160 1904/30:3 (Boruphede, 1886); 202c 4,175; (8) 903 5.2, 156 sml. 171; (9) 388 (o. 1940); (10) 388; (11) 169 4, 1937,212; (12) 169 3,1930-31,147; (13) 138 23; (14) 212c tb. 356; 169 1,240; (15) 169 1,240; 202c 4,174; (16) 169 1,240; (16a) 169 3, 1930-31,148; 321 31; (17) 169 1,242 og 4, 212; (18) 321 30; 138b 91; (19) 202c 2,227; (20) 889 26/1 1948,18/2 1949; 202c 2,173; 707 123; 388; (21) 9 69; sml. 202c 2,221; (23) 156 15, 352; (24) 856 182; (25) 388; 599 21273; (27) 158 1927-28, 30; (28) 583c 179; (29) 9b 10.

Ryle, *Calidris*

ALM. RYLE, *Calidris alpina*; dens i yngletiden mørkebrune overside er rustrødt spættet, hoved og bryst har sortbrune pletter og bugen et stort sort skjold. Ret alm. ynglefugl ved vore kyster, men hyppigere på gennemrejse.

ISLANDSK RYLE, *Calidris canutus*; den sort-gråt brogede overside er rødpletet, vingerne blågråagtige, sommerdragstens underside rustrød. Alm. trækfugl ved kysten. Den SORTGRÅ RYLE, *Calidris maritima*, har hvid bug, rød- eller brunpletet overside og bryst. Fåtalig træk- og vintergæst. – Danmarks Dyreverden 7, 125-29, 133-38.

Ryle, ældre nydansk d.s., et lydord imiterende alm. ryles stemme trrr-yy eller try-ry-ryy, jf. dialektordet ryle 'klynke', svinet ryler 'skriger', norsk har ryla 'skrige langtrukket'.

I stednavnet Ryletorv 1882ff Hygum s. VJylland, måske i Røllum 'holm med ryler' 1543ff Åbenrå a. (1).

Fløjter Bornholm 1756 (2), *domsnepe* 1763- o. 1770 (3), *strandpurv* 1776 (4), *hvinglingfoged* Skagen 1787 (5) måske fordi »den ligesom holder vagt på stranden over hvillinger og andre små fisk«, sml. præstekrave s. 132; *krylfugl* Skagen 1787 (5), *strandbo* 1802 (6), *strandløber* 1807ff (7), *pyllemænd* Sønderjylland 1852 (8), Uldum ØJylland (9), *ternek Sylt* 1852 (10); *sand(t)el* (11).

Pirre-, *piermand* (-mænd) SVJylland (12), den pirrer med næbbet i kystens sand og slik; omtydet til *Permand* (13); *blire* Alrø i Horsens fjord (14), *ryleritte* Vendsyssel (15), *pyt(te)*, *pytter*, *vandpytter* og *vandhytte* Odenseegnen (16), *pyt* Kertemindegnen (17), *horeunge* og *den tåbelige fugl* Birkholm, Drejø (18), *nekselbo* 'hjemmehørende på

Alm. Ryle i sommerdragt. BIOFOTO/C. J. Andersen.

